

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สมาปตติ — ความพร้อมพร้อม (ด้วยอกุศล)”

สมาปตติ เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า สะ - มา - ปัด - ตติ แปลว่า **ความถึงพร้อม หรือ ความพร้อมพร้อม** ในที่นี้จะขอกล่าวถึงหนี่ที่เป็น**ความพร้อมพร้อมด้วยอกุศล** เป็นการแสดงถึงความเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลธรรม ซึ่งก็คือความเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลจิตและเจตสิกธรรม ที่เกิดร่วมด้วย ที่จิตเกิดขึ้นเป็นอกุศล ก็เพราะว่ามีอกุศลเจตสิกประการต่างๆ มี อหิริกะ (ความไม่ละอายต่อบาป) อนัตตตัปปะ (ความไม่เกรงกลัวต่อบาป) อุททัจจะ (ความฟุ้งซ่าน ไม่สงบ) โมหะ (ความหลง ความไม่รู้) เป็นต้น เกิดพร้อมกับจิตในขณะนั้น จึงทำให้จิตเป็นอกุศล เมื่อมีอกุศลจิตเกิดขึ้นเป็นไปแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรมากมาย **ในขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้น เป็นการพร้อมพร้อมด้วยอกุศล** เพราะในขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้นนั้น อกุศลธรรม ความดีประการต่างๆ เกิดขึ้นไม่ได้เลย

ข้อความในมโนรธปุรณี อรรถกถา พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต สมาปตติสูตร แสดงความเป็นจริงของคำดังกล่าวไว้ดังนี้คือ

“บทว่า อกุศลสสุ สมาปตติ ได้แก่ **ความพร้อมพร้อมด้วยความเข้าถึงอกุศลธรรม**”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษานั้น แต่ละคำเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นไปเพื่ออุปการะเกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษา และมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของอกุศลธรรมทั้งหลายนั้น พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากทีเดียว เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษเห็นภัยของอกุศลธรรม ซึ่งเป็นสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ในชีวิตประจำวัน ถ้าไม่ทรงแสดงไว้ ก็ไม่สามารถที่จะระลึกถึงอกุศลของตนเองเพื่อการขัดเกลาได้เลย ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงแสดงไว้มากอย่างนี้ แต่ผู้ที่มีกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตก็ไม่สามารถที่จะละอกุศลนั้นได้ ถ้าปัญญาไม่เจริญขึ้นจนสามารถที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงแล้วดับอกุศลได้เป็นขั้นๆ ตามลำดับ

โดยธรรมชาติของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่นั้น อกุศลจิตย่อมเกิดมากกว่ากุศล มีความหวั่นไหวไปด้วยอำนาจของอกุศลประการต่างๆ มากมาย มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น แม้แต่วันนี้วันเดียว อกุศลธรรมเป็นอันมากเกิดขึ้นกลุ่มรวมทำร้ายจิตใจของเราอยู่เกือบจะตลอดเวลา ความจริงเป็นอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น ซึ่งทั้งหมด ก็คือ ธรรม สิ่งที่มีจริง ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย

เป็นความจริงที่ว่า **เมื่อมีกิเลสที่ยังไม่ได้ดับ** จิตย่อมหวั่นไหวไปในการกระทำอกุศลประการต่างๆ, หลังเห็น หลังได้ยิน หลังได้กลิ่น เป็นต้น จิตก็ย่อมหวั่นไหวไป เป็นไปในทางอกุศล มีความติดข้องพอใจบ้าง ไม่พอใจบ้าง เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่ออกุศลมีกำลังมากขึ้น สะสมมากขึ้น ก็ทำให้หวั่นไหวไปในการประพฤติด่วงออกมาทางกาย ทางวาจา ที่เป็นการกระทำอกุศลกรรม ซึ่งนอกจากจะเบียดเบียนตนเองโดยตรงแล้วยังเป็นไปเพื่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอีกด้วย **นี่คือความเป็นจริงของปุถุชนผู้มากไปด้วยกิเลส จะประมาทกิเลสไม่ได้เลยทีเดียว เพราะเป็นโทษจริง ๆ** ควรที่จะเห็นโทษของกิเลสตามความเป็นจริง ด้วยความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก จากการที่ได้อาศัยพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ควรที่จะได้พิจารณาว่า เรื่องของอกุศลธรรมในวันหนึ่งๆ มีมากมาย เกิดขึ้นบ่อยมากและรวดเร็ว ตามการสะสมของแต่ละบุคคล เมื่อเทียบส่วนกันกับกุศลธรรมในแต่ละวันแล้ว เทียบกันไม่ได้เลย เพราะอกุศลธรรมมีมากกว่ากุศลธรรมอย่างเห็นได้ชัด เรื่องของอกุศลธรรม เป็นเรื่องที่ละเอียดมาก การสะสมทางฝ่ายอกุศลธรรมนั้น เกิดขึ้นเป็นไป ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ ซึ่งค่อยๆ เพิ่มขึ้นและสะสมปรุงแต่งทำให้มีอกุศลจิตที่หลากหลายมาก ที่ทำให้เกิดการกระทำทางกาย ทางวาจา ที่ต่างกันออกไปในวันหนึ่งๆ ที่มีเป็นอย่างมากทีเดียว

ที่สำคัญประการหนึ่ง ก็จะได้เห็นว่า ข้อความในพระไตรปิฎก และในอรรถกถาทั้งหลาย ก็จะเต็มไปด้วยบทพยัญชนะ พระธรรมเทศนาหาประมาณมิได้ ในเรื่องของอกุศลธรรมและ กุศลธรรมโดยละเอียด โดยนัยต่างๆ เพื่อที่จะให้ผู้ศึกษาได้เห็นโทษของอกุศล เพื่อที่จะได้ ละอกุศล และเพื่อที่จะได้เห็นประโยชน์ของกุศล เพื่อที่จะได้เจริญกุศลทุกประการ

ในชีวิตประจำวัน จะเป็นผู้ประมาทไม่ได้เลย ขณะใดก็ตามที่เป็นโอกาสที่กุศลจิตจะเกิด ถ้าถึงโอกาสนั้น พลาดโอกาสนั้น โอกาสของกุศลธรรมก็หมดไป แต่ละหนึ่งขณะๆ เมื่อเพิ่มมากขึ้นๆ ก็ยิ่งมาก เมื่อพลาดโอกาสของกุศลมากขึ้นๆ ก็เป็นการเพิ่มอกุศลให้มากขึ้น เป็นเหตุให้เป็นผู้ พรั่งพร้อมไปด้วยอกุศล ซึ่งเป็นโทษอย่างเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้น ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรม เพื่อให้รู้จักตัวเองตามความเป็นจริง เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่มั่นคงในกุศลขัดเกลาละคลายอกุศลที่มีมาก เป็นอย่างยิ่ง เห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ค่อยๆ สะสมปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ เพราะปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นสภาพ ธรรมที่สำคัญที่จะอุปการะเกื้อกูลนำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศล ที่ดีงามทั้งหมด ซึ่งจะทำได้ ค่อยๆ ขัดเกลาละคลายความเป็นผู้พรั่งพร้อมไปด้วยอกุศล ที่ละเอียดที่ละน้อย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]